

Uprawnienia Prezesa UOKiK w dobie zagrożenia epidemicznego COVID-19

23 marca 2020

Obecny kryzys spowodowany epidemią COVID-19 skutkuje nagłym wzrostem cen, limitowaniem dostaw lub sprzedaży czy wprowadzaniem konsumentów w błąd poprzez wykorzystywanie obawy zachorowania.

Choć w mediach mówi się głównie o negatywnych efektach tych zjawisk dla konsumentów, to mogą one wywierać także znaczące skutki w obrocie handlowym pomiędzy przedsiębiorcami.

Do oceny obu tych rodzajów relacji uprawniony jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK), który reagując na obecną sytuację, podejmuje szereg inicjatyw.

Poniżej przypominamy o najważniejszych kompetencjach Prezesa UOKiK w zakresie zwalczania naruszeń prawa ochrony konkurencji i konsumentów, które mogą być dla Państwa istotne w związku z zaistniałymi nadzwyczajnymi okolicznościami.

1. Narzucanie wygórowanych cen produktów – „cenowy efekt koronawirusa”

Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym lub zawieranie porozumień ograniczających konkurencję skutkujące narzucaniem wygórowanych cen oferowanych produktów zarówno przedsiębiorcom, jak i konsumentom.

Powszechnym zjawiskiem jest obecnie wykorzystywanie sytuacji epidemii do manipulacji cenami m.in. żelów dezynfekcyjnych, maseczek czy innych środków ochrony indywidualnej. W związku z informacjami o rażącym podwyższaniu cen niektórych produktów żywnościowych i artykułów higienicznych powołany został przez Prezesa UOKiK specjalny

zespół, którego zadaniem jest obserwacja zmian cen w Internecie oraz sklepach stacjonarnych i weryfikacja czy przedsiębiorcy nie wykorzystują obecnej sytuacji do osiągnięcia dodatkowych nieuzasadnionych korzyści ekonomicznych. Pierwsze kontrole mają ruszyć już w tym tygodniu.

2. Ograniczanie produkcji lub zbytu ze szkodą dla innych uczestników obrotu

Prezes UOKiK poinformował, że dwie hurtownie wypowiedziały szpitalom trwające umowy przetargowe na dostawy środków ochrony indywidualnej – maseczek chirurgicznych. Wszczęte zostało postępowanie w celu zweryfikowania, czy tego typu działanie nie narusza przepisów prawa konkurencji poprzez nadużycie pozycji dominującej lub zawarcie niedozwolonego porozumienia.

Według Prezesa UOKiK, zerwanie umowy wyłącznie po to, by podnieść cenę lub sprzedać produkty na rynku zamiast dostarczać je placówkom medycznym, może rodzić uzasadnione wątpliwości na gruncie prawa konkurencji. Co więcej, niewykonanie lub nienależyte wykonanie zamówienia publicznego skutkuje naruszeniem przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych i może skutkować wykluczeniem wykonawcy z przyszłych przetargów.

Prezes UOKiK nie wyklucza także zawiadomienia prokuratury lub Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, ponieważ opisywane działania mogą stanowić naruszenie przepisów kodeksu karnego lub skutkować sprowadzeniem stanu powszechnie niebezpiecznego dla życia lub zdrowia. Uruchomiona została również specjalna infolinia dla dyrektorów szpitali, którzy mogą zgłaszać do UOKiK przypadki łamania prawa przez dostawców.

3. Wprowadzanie konsumentów w błąd poprzez wykorzystanie obawy zachorowania

Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegające m.in. na nieudzielaniu rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwych praktykach rynkowych lub czynach nieuczciwej konkurencji.

Zdaniem Prezesa UOKiK, szczególnie w odniesieniu do ochrony konsumentów czasu epidemii wymagają podjęcia daleko idących środków. Wykorzystując obawę przez zachorowaniem, przedsiębiorcy wprowadzają bowiem konsumentów w błąd, informując, że ich produkty chronią przed chorobą. Przedsiębiorcy zawyżają także znacząco ceny swoich produktów, w stosunku do sytuacji sprzed epidemii.

Prezes UOKiK poinformował, że podejmowane są działania mające na celu zapobieganie tego typu zjawiskom: *Dzięki współpracy z Allegro, które wykazało się odpowiedzialną postawą, wyeliminowano ponad 50 tysięcy ofert produktów mających rzekomo pomóc w walce*

z koronawirusem. Dostajemy również skargi na sprzedawanie podstawowych produktów na marżach naruszających zasady współżycia społecznego. Wiele osób próbuje wykorzystać obecną sytuację biznesowo - nie może być jednak mowy o zarabianiu na strachu obywateli.

4. Wykorzystanie przewagi kontraktowej

Prezes UOKiK nie wyklucza również interwencji z zakresu nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej w sektorze rolno-spożywczym w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorców, których umowy na dostawę produktów mogą nie być respektowane w czasie epidemii.

5. Przeciwdziałanie zatorom płatniczym

Od stycznia br. Prezes UOKiK zyskał nową kompetencję w zakresie przeciwdziałania zatorom płatniczym w transakcjach handlowych. Obecne ramy prawne umożliwiają temu organowi wszczęcie postępowania przeciwko przedsiębiorcy, który nie realizuje terminowo wymagalnych zobowiązań pieniężnych, gdy suma niespełnionych świadczeń wynosi co najmniej 2 miliony złotych w okresie kolejnych 3 miesięcy. Należy jednak wskazać, że nierealizowanie wymagalnych zobowiązań w czasie epidemii może spełniać przesłanki siły wyższej, co z kolei dawałoby podstawy do nienakładania ww. kary pieniężnej.

6. Sankcje

Na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK może wydać decyzję nakazującą zaprzestania danej praktyki, jak również nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną (w wysokości do 10% rocznego obrotu). Za dopuszczenie do umyślnego zawarcia przez przedsiębiorcę niedozwolonego porozumienia, osoby zarządzające u tego przedsiębiorcy ryzykują dodatkową karę do 2 mln zł z ich własnego majątku. Dodatkowo, jeżeli w toku postępowania zostanie uprawdopodobnione, że dalsze stosowanie zarzucanej praktyki może spowodować poważne i trudne do usunięcia zagrożenia dla konkurencji lub zbiorowych interesów konsumentów, przed zakończeniem postępowania antymonopolowego Prezes UOKiK może wydać tzw. decyzję tymczasową, zobowiązującą przedsiębiorcę do zaniechania określonych działań w celu zapobieżenia tym zagrożeniom. Na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi Prezes UOKiK może zaś wydać decyzję o uznaniu danej praktyki za nieuczciwie wykorzystującą przewagę kontraktową lub nałożyć na dostawcę lub nabywcę karę pieniężną w wysokości nie większej niż 3% rocznego obrotu. Możliwość nałożenia kary pieniężnej (w wysokości proporcjonalnej do wartości świadczenia i kwoty odsetek) przewiduje także ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych.

7. Planowane zmiany

UOKiK opracował propozycje zmian prawnych do przygotowywanej przez Ministerstwo Rozwoju tzw. specustawy gospodarczej ws. koronawirusa, mającej pomóc przedsiębiorcom zmagającym się ze skutkami panującego kryzysu. Na mocy proponowanych rozwiązań Prezesowi UOKiK zostaną przyznane dodatkowe uprawnienia do karania zachowania polegającego na wykorzystywaniu strachu przed chorobą do zawyżania cen produktów, jak również odpowiednie mechanizmy sankcyjne względem przedsiębiorców nadużywających swobody ustalania cen.

Na bieżąco monitorujemy działania ustawodawcy i będziemy niezwłocznie informować Państwa o wszelkich istotnych zmianach.

W razie jakichkolwiek pytań lub wątpliwości, służymy pomocą i pogłębioną analizą prawną interesujących Państwa tematów.

r.pr. Marcin Kolański
marcin.kolasinski@krklegal.pl

apl. adw. Aleksandra Kardas
aleksandra.kardas@krklegal.pl